

Hayes egész életében pártokon kívül álló köztisztviselőnek tekintette magát, s még saját pártját is súlyos kritikával illette. „Hamisított államférfiaknak” nevezte politikustársait, azt követelte, térjenek vissza „az eredeti mintadarabhoz, melyből oly nagy mennyiség készült száz évvel korábban”. Ügyvédként megvédelmezte a szökevény rabszolgákat, és végigszolgált a polgárháborút. Ohio kormányzójaként (1868–72, 1876–77) állami iskolákat, árvaházakat, elme-egógyógyintézeteket és szegényházakat létesített, s ratifikáltatta a feketék jogait biztosító XV. alkotmánykiegészítést. Tudatosan törekedett a mérsékletre, óvatosságra, a régi eszmékre és értékekre megőrzésére. Arisztotelész műveinek elolvasása után ezt jegyezte fel naplójába: „Az erényt a középszer biztosítja, s ettől minden szélsőséges eltérés bűn.”

A republikánusok egy része azzal csúfolta, hogy az erényessége miatt még gúnynevet sem aggathatnak rá. Hamarosan azonban találtak egy megfelelőt a számára. Az 1876-os republikánus elnökjelölő konvención ugyanis az ismertebb jelöltek közül senki sem kapta meg a szükséges számú szavazatot, s ezért végül Hayest jelölték – bár ő csak alelnöki jelölésben reménykedett. Az elnökválasztás eredménye attól függött, hogyan értelmezik a három, katonai megszállás alatt álló déli állam, Louisiana, Dél-Karolina és Florida ellentmondásos választási eredményeit. A zűrzavaros belpolitikai állapotok miatt ugyanis mindhárom államban két elektortestület ült össze, és két választási eredmény érkezett Washingtonba. A fegyveres konfliktussal fenyegető belpolitikai válságot végül a Kongresszus 15 fős bizottsága oldotta meg, amely Hayest nyilvánította győztesnek. A demokraták ettől kezdve „Ócsalárdságának”, „de facto elnöknek” gúnyolták.

RUTHERFORD B. HAYES

Születés:

Delaware, Ohio,
1822. október 4.

Párt:

Republikánus Párt

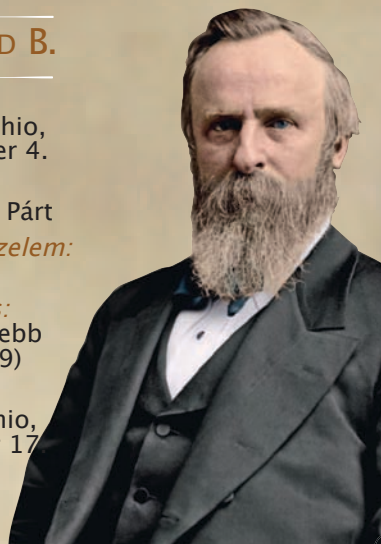
Választási győzelem:
1876

Házastárs:

Lucy Ware Webb
(1831–1889)

Halál:

Fremont, Ohio,
1893. január 17.



AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK 19. ELNÖKE

RUTHERFORD B. HAYES

1877. MÁRCIUS 4.–1881. MÁRCIUS 4.

AZ AMERIKAI ALKOTMÁNY „ALAPÍTÓ ATYÁI” NEM ISMERTÉK EL A POLITIKAI PÁRTOK SZÜKSÉGESSÉGÉT. AZ Ő SZEMÜKBEN A „PÁRT” SZÓ ÖNZŐ ÉRDEKCSOPORTOT JELENTETT. A FELVILÁGOSODÁS GYERMEKEIKÉNT ÚGY VÉLEKEDTEK, HOGY MINDEN ÉRTELMES EMBER KÉPES FELISMERNI, MIT KÍVÁN A KÖZÉRDEK, ÉS HA TISZTESSÉGES, AKKOR ENNEK MEGFELELŐEN FOG CSELEKEDNI. EZÉRT AZ ALKOTMÁNY NEM IS EMLÍTI A PÁRTOKAT. CSAKHOGY EGY ENNYIRE HATALMAS ORSZÁGBAN, AHOL A TÁRSADALMAT OLY SOK GAZDASÁGI, VALLÁSI, REGIONÁLIS ÉS ETNIKAI ELLENTÉT OSZTJA MEG, ALIGHA LEHETETT ELKÉPZELNI, HOGY MINDENKI EGYFORMÁN ÉRTÉKELI MAJD A KÖZÉRDEK FOGALMÁT.

Hayes a Demokrata Párt megbékítése érdekében viszavont a megszálló csapatokat az utolsó déli államokból, s Észak nem avatkozott be többé a déli államok belügyeibe. Ezzel persze kiszolgáltatták a volt rabszolgákat egykori uraiknak, akik különböző módszerekkel lehetlenné tették számukra politikai jogaik gyakorlását. E jogaikat csak további katonai megszállással lehetett volna megvédelmezni, ám ehhez a demokrata többségű Kongresszus nem adott pénzt, s az északi közvélemény sem támogatta volna.

Az elnök megtiltotta a tisztviselőknek az aktív politizálást (1877), leváltotta a New

York-i vámhivatal korrupt republikánus vezetőit, a közhivatali reformtörvényt azonban a Kongresszus nem támogatta. Sőt, a Szenátus megszavazta, hogy az elnöknek figyelembe kell vennie az állami hivatalokra való kinevezések során az állam szenátorainak véleményét. Hayes ezt nem fogadta el, és sikerült megvédelmeznie az elnöki előjogokat.

Kaliforniában attól tartottak, hogy a kínai munkások beáramlása miatt csökkenni fognak a bérek. Ezért törvényjavaslattal kívánták megvonni a kínaiaktól az 1868-as bevándorlási kedvezményeket. Az elnök 1879-ben ezt megvétózta, s a következő évben

új szerződést kötött a kínai kormánnyal a bevándorlás mérsékléséről. Támogatta az indiánok oktatására tett kísérleteket is, az őslakosság helyzetén az egyéni földtulajdon bevezetésével és a kereszténység terjesztésével kívánt javítani. Az őslakosok kultúrájának felszámolásával járó riasztó következményekre természetesen nem gondolt.

Amikor Franciaország építeni kezdte a Panama-csatornát, Hayes bejelentette, hogy „az Egyesült Államok nem mondhat le a csatorna ellenőrzésétől egyetlen európai hatalom vagy az európai hatalmak bármilyen kombinációja javára sem”. Ezzel Theodore Roosevelt fellépését előlegezte meg, de az építkezés elindítását nem tudta megakadályozni.

Az elnök szép és intelligens felesége (az első egyetemet végzett First Lady) nagy népszerűsége miatt szert Washingtonban. Ő kezdte gyűjteni a korábbi elnökök és feleségeik festményeit, s ő hívta meg elsőként a gyermekeket a Fehér Ház kertjébe húsvéti tojást keresni. Férje kérésére, aki szerette volna megnyerni az antialkoholisták támogatását, nem szolgáltattott fel alkoholt a Fehér Ház fogadásain. A képviselők és szenátorok ezért csak „Limonádé Lucy” néven emlegették az asszonyt.

Hayes a feketék szavazati jogainak megővésére tett erőtlén kísérleteivel a délieket, közhivatali reformkísérleteivel a republikánus pártfőnököket, a kínaiak megvédelmezésével pedig a kaliforniaiakat haragította magára. Mivel amúgy sem akart új választáson indulni, megelégedett azzal, hogy a Grant-kormány botrányai után visszaállította a Fehér Ház és a Republikánus Párt tekintélyét, szembeszállt az igazságtalannak tartott törvényjavaslattal, s mérsékelt reformkezdeményezéseivel előkészítette utódai határozottabb fellépését. ♦